

ВІЙСЬКОВІ НАУКИ

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-3-79-11>

УДК 355.541.2

Самойленко В.М., Толокнеєв В.О., Мартинов І.В.
Національна академія Національної гвардії України

ТАКТИЧНИЙ ПЕЙНТБОЛ ЯК ІГРОВА ФОРМА НАВЧАННЯ КУРСАНТІВ У НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Анотація. У статті розглянуті особливості роботи зі стрілецькою зброєю під час виконання повсякденних службово-бойових завдань, історія виникнення пейнтболу, використання пейнтболу як ефективного засобу підвищення вогневої та тактичної підготовки курсантів під час планових занять з вогневої, тактико-спеціальної підготовки. Проведено аналіз ефективності та переваг використання пейнтболу як тренувального засобу. Надано пропозиції, щодо впровадження в навчальний процес відпрацювання за допомогою засобів пейнтболу тактики дій і навичок володіння зброєю в умовах наближених до реальних. Викладені рекомендації щодо впровадження системи ефективно-практичного тренування курсантів у навчальних закладах силових органів щодо впевнених дій при участі в спеціальних операціях або виконанні службових завдань у повсякденній діяльності.

Ключові слова: вогнева підготовка, пейнтбол, влучність пострілу, бойова група, тактика дій, стрілець, зброя.

Samoilenko Valeriy, Tolokneyev Volodymyr, Martynov Igor
National Academy of the National Guard of Ukraine

TACTICAL PAINTBALL AS A GAME FORM OF TRAINING OF COURSES IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF LAW ENFORCEMENT AUTHORITIES

Summary. The article deals with the peculiarities of work with small arms in the performance of daily combat missions, the history of paintball, the use of paintball as an effective means of improving fire and tactical training of cadets during routine training in fire, tactics and tactical training. The effectiveness and benefits of using paintball as a training tool were analyzed. Suggestions are made regarding the implementation of paintball tactics of action and skills of owning weapons in conditions close to the real ones. The recommendations on introduction of the system of effective and practical training of cadets in educational establishments of law enforcement bodies concerning the confident actions at participation in special operations or performance of official tasks in daily activity are outlined. Paintball – a team game with the use of hand-held air weapons (markers), which shoots capsules with paint, which are broken when struck at the target, painting it. There are two varieties of paintball: sports paintball and tactical paintball. In its manner, the game simulates transient fire contacts in a confined space. Games are held on wooded or open fields, indoors, with natural or artificial obstacles and shelters. Paintball is distinguished as a kind of recreation – for everyone; as a training method – for guards, police or special forces; and as a sport, for tournament teams. Basic set. Mask. The player must wear a mask specially made for paintball within the playing field. The maximum allowable flight velocity of the ball is approximately 91 m / s (300 feet per second), if hit in the eye can cause serious injury to the player. Marker (weapon). The token consists of the marker itself, the gas cylinder and the container for the balls (feeder, loader or hopper). Paintballs with paint. The paint is made on the basis of food components, is completely safe for the body (even if it is in the mouth), easily washed off. The shell of the ball has a gelatin base. Classic Removal (wall to wall) The main classic scenario. Players are distributed on a team strength level (taking into account the marker, experience, etc.) and striking everyone on the opposing team.

Keywords: fire training, paintball, shooting accuracy, combat group, action tactics, shooters, weapons.

Постановка проблеми. Сьогодні, коли у країні йде війна, на вулицях усе частіше з'являються злочинці з вогнепальною зброєю. Навчання курсантів навчальних закладів силових структур потребує кардинальних змін у методах викладання навчального матеріалу та надання якомога більше практичних занять з метою вдосконалення практичних навичок у поводженні зі стрілецької зброї.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, незважаючи на те, що сучасна історія пейнтболу починається на початку вісімдесятих років двадцятого століття, вперше рушниця, що стріляє фарбою, були застосовані у 1878 році у Франції, тобто більше 120 років тому.

У червні 1882 року троюрідний племінник Л.Н. Толстого привозить до Росії чотири комплек-

ти спорядження, закуплених у французів. Були організовані показові навчання в Царськосельський таборі. На жаль, незабаром, після краху Панамської авантюри в 1888 році, було припинено фінансування програм ближнього бою у Франції. Залишившись без зарубіжної підтримки, пейнтбол припиняє своє існування в Росії. Останнє обладнання було списано в 1889 році [7, с. 5]. Надалі пейнтбол був застосований напередодні II Світової Війни в фашистській Німеччині.

У 1981 році троє товаришів придбали маркери, якими лісоруби мітили дерева. Незабаром вони організували імітаційний бій, який відбувся 27 червня в штаті Нью-Хемпшир. А вже в 1998 році, менш ніж через 20 років, в США шість мільйонів чоловік хоча б один раз зіграли в пейнтбол. У Росії і країнах СНД перші пей-

нбтольні клуби стали з'являтися в середині і наприкінці дев'яностих років.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Не впроваджується система ефективного та практичного тренування курсантів у навчальних закладах силових органів щодо особливостей дій при участі в спеціальних операціях або виконанні службових завдань у повсякденній діяльності.

Мета статті: надати поняття щодо підготовки курсантів навчальних закладів правоохоронних органів із застосуванням сучасного пейнтбольного обладнання з метою підвищення рівня підготовки кадрів для правоохоронних органів та силових структур.

Виклад основного матеріалу. Під час виконання правоохоронцями повсякденних службово-бойових завдань основною зброєю є стрілецька зброя. Як показує практика, якщо перед вами зненацька з'явився озброєний злочинець який посягає на ваше життя, то від своєчасного та влучного пострілу залежить ваше життя, у такому випадку наведення і здійснення пострілу будуть виконуватися в один прийом.

Під час перестрілок стрілянина класифікується наступним чином:

попереджуюча стрілянина, як правило, ведеться в повітря або через укриття і має на меті показати злочинцю, що ви озброєні, і це зазвичай приводить до тям агресивно налаштованих людей і утримує їх від подальших агресивних дій;

стрільба на затримання, ведеться з метою затримання злочинця, виконується у нижню частину тулуба, щоб зменшити опір злочинця та, у той час, не допустити його смерті;

стрільба на ураження, – це крайній захід застосування зброї не тільки для самооборони, але і для захисту оточуючих від небезпеки, тож виконуватися вона повинна без промаху.

Необхідно підкреслити, що при стрільбі у реальних умовах почуття страху в окремих стрільців може домінувати і викликати індивідуальні негативні реакції, а саме:

Тунельне бачення. Це природна захисна реакція організму людини, при якій вона не сприймає події, які відбуваються навколо. Таке скорочення поля зору може бути особливо небезпечним, якщо злочинець заходить збоку і відкриває вогонь.

Часткова глухота. У стрільців, які перебувають в екстремальній ситуації і відчувають сильний страх за своє життя, головний мозок відключає усі сторонні звуки, тож під час перестрілки правоохоронець може просто не почути попередження колег про небезпеку. Нормальний слух до нього повернеться лише після закінчення перестрілки.

Відмова моторних функцій. Людина, яка несподівано потрапила в ситуацію, що загрожує її життю, часом не в змозі одразу прийняти потрібне положення для стрільби.

Підвищений стрес. У ситуаціях, небезпечних для життя, у людини підвищується кров'яний тиск, виділяється велика кількість адреналіну. Як наслідок, зростає несприйнятливості до больових відчуттів, і правоохоронець може не помітити вогнепального поранення.

Шок. У результаті несподіваного нападу з вогнепальною зброєю у військовослужбовця може виникнути шок, який зазвичай проявляється через тремтіння рук, ніг та навіть виникнення паралічу.

Спотворення масштабу часу. Під час перестрілок часто може втрачатися відчуття часу, час перебування в екстремальних ситуаціях нібито «розтягується».

Отже, прицільна стрільба є етапом навчання співробітників силових структур у впевненому володінні стрілецькою зброєю в звичайних і екстремальних умовах, умінню вести прицільну стрільбу, контролювати своє тіло і психічний стан у надзвичайних ситуаціях.

Одним із ефективних засобів підвищення вогневої і тактичної підготовки правоохоронців до дій в реальних умовах є пейнтбол.

Пейнтбол – це, перш за все, відмінна тактика, де відпрацьовуються дії всіх учасників групи в конкретних ситуаціях: захоплення і оборона будівлі, захоплення машин, переслідування, звільнення заручників, і все це виконується з використанням вогнепальної зброї.

Незважаючи на те, що сучасна історія пейнтболу починається на початку вісімдесятих років двадцятого століття, вперше рушниці, що стріляють фарбою, були застосовані у 1878 році у Франції, тобто більше 120 років тому. У кінці 19 століття Франція зробила ряд колоніальних експедицій у Північній Африці. Армія несла важкі втрати у результаті того, що розгорнулася партизанська війна. Перед військами встала проблема перевірки населених пунктів. І ось тоді лейтенантом французької армії Дюруа була розроблена програма ближнього бою, в ході якої для імітації стрільби інженер Гюстав Реклю запропонував використовувати спеціальні фарбомети, які стріляли латексними кульками з фарбою.

Надалі пейнтбол був застосований напередодні II Світової Війни у фашистській Німеччині. У 1939 році для імітації автоматичної зброї група інженера Циммермана розробила модель SPHW з подачею куль з вертикального підпружиненого магазину.

Це обладнання було використане під час підготовки десантно-штурмової групи «Граніт» у листопаді 1939 року в ході тренувань по захопленню форту Ебен-Емаель, розташованого між бельгійським Льєжем і голландським Маастріхт, форт займав стратегічне положення в оборонній лінії «Мажино». Ця операція і досі згадується в усіх підручниках повітрянодесантних військ.

У наш час великої популярності набув формат RAP (Real Action Paintball). У всіх сценаріях RAP використовується спорядження радіопеленгації об'єкта, а також пейнтбольні пістолети і маркери з обмеженим запасом куль – у середньому, відповідає реальному боекомплекту армійських або поліцейських підрозділів. Tactical Duel Shooting (тактична дуельна стрільба) розроблялася як спосіб тренування для силових і охоронних структур. Таким чином, тактичний пейнтбол став одним із елементів підготовки підрозділів спеціального призначення армії і правоохоронних органів. Подібне обладнання застосовується в ході підготовки співробітників

американських підрозділів поліції SWAT, спеціальних підрозділів жандармерії GIGN Франції, підрозділів НГУ та інших силових структур. У ряді випадків ними використовується модифіковане пейнтбольне обладнання або спеціальні фарбувальні боєприпаси (semunition), «спецзасобів» – гранат, димових завіс, гранатометів і мінометів, мінних загороджень.

Більш важливим аспектом є переваги, які досягаються в ході застосування тактичного пейнтболу. До них відносяться:

- ефективне визначення рівня підготовки курсантів, особливо у практичній частині;
- виявлення осіб, психологічно не готових до екстремальних ситуацій;
- формування тактичного мислення;
- можливість формування тактично вірної поведінки у критичних ситуаціях;
- тренування реакції і окоміру;
- моделювання потенційних практичних ситуацій, таких як затримання правопорушника, штурм будівлі, звільнення заручників, «зачистка місцевості».

Крім цього, заняття з тактичного пейнтболу так само дозволяють отримати й інші переваги:

- визначення лідерських якостей у співробітників;
- формування навичок роботи у команді;
- виявлення вміння підкорятися рішенням командира;
- виявлення навичок оперативного мислення і прийняття швидких тактичних рішень;
- підвищення стресостійкості;
- зближення членів команди і формування командних відносин у колективі.

Тренувальний напрямок використовується правоохоронцями для відпрацювання за допомогою тактичного пейнтболу навичок володіння зброєю і дій в умовах, наближених до реальних.

Так, наприклад, саме застосування пейнтбольних маркерів виявило цілий ряд помилок, які було неможливо визначити на початковому етапі тактичних навчань, а саме:

- виникнення ступору і пасивність у ході імітації нападу;

- забування про необхідність зняття маркера з запобіжника і спроба здійснення пострілу з подальшою розгубленістю;

- «вогонь по своїх», у тому числі – випадкові попадання.

У ході опитування, 98,5% його учасників (більше 250 респондентів) заявили, що застосування пейнтбольного обладнання позитивно позначилося на результатах їх підготовки. Вони також висловили бажання продовжити тренування із застосуванням пейнтбольного обладнання.

Відзначаючи високу ефективність пейнтбольного обладнання, деякі автори відносять до недоліків тактичного пейнтболу те, що маркер за своєю формою, роботою механізмів і траєкторією польоту лише віддалено нагадує стрілецьку зброю. При його використанні не закріплюється навичка стрілянини зі справжньої зброї. Ігрова динаміка тактичного пейнтболу захоплює і підштовхує учасників на дії, яких вони ніколи не зможуть виконати у бойовій ситуації з реальною зброєю. Так, в пейнтбольних командах часто жертвують одним із гравців, для досягнення командної перемоги.

Травмобезпечність. Специфіка тактичного пейнтболу диктує особливі умови до питань безпеки, особливо при застосуванні його у якості елемента підготовки. Оскільки основною метою є ураження гравців іншої команди за допомогою спеціального обладнання, така діяльність, в силу своєї специфіки, може становити певну загрозу для учасників. Насправді ж саме цей факт призводить до того, що виконуються найсерйозніші заходи безпеки, які дозволяють звести кількість травм до мінімуму. Особи, що займаються тактичним пейнтболом, окрім маркера, обов'язково використовують індивідуальні засоби захисту, до яких відноситься спеціальна маска, що захищає обличчя (застосовуються також маски у вигляді шолома, що повністю закриває голову), спеціальний захисний жилет (захист корпусу) і пахова раковина. Так само, у ряді випадків, застосовуються захисні рукавички і спеціальні захисні щитки на лікті і коліна.

Окрім цього, уніформа осіб, що займаються тактичним пейнтболом, створена із застосуванням спеціальних матеріалів, які дозволяють мінімізувати негативний ефект від попадання кульки з фарбою і запобігти отриманню травм.

Спеціальні інструктори і судді суворо стежать за дотриманням заходів безпеки в ході гри, запобігаючи таким чином отриманню можливих травм.

Слід зазначити, що вказані вище недоліки можуть бути легко усунені при грамотному плануванні тренувальних занять і активній роботі інструктора.

Висновки і пропозиції. Розглянуті варіанти підготовки нададуть змогу проводити тактичні заняття з максимально ефективним використанням часу. Усе вищезазначене дозволяє стверджувати, що тактичний пейнтбол є школою бойової підготовки співробітників правоохоронних органів, яка дає можливість точно змоделювати бойову ситуацію, забезпечивши точність пострілу на вказаній відстані без заподіяння будь-якої шкоди собі чи опонентам.

Застосування тактичного пейнтболу в ході тренувань правоохоронців значно підвищує ефективність навчання і дозволяє більш якісно оцінювати їх підготовку. Саме тому ми пропонуємо використання тактичного пейнтболу у навчальних закладах правоохоронних органів у якості практичних занять для відпрацювання основних навичок дій при участі в спеціальних та тактико спеціальних операцій з бойовою стрільбою. При проведенні польових занять при застосуванні тактичного пейнтболу керівники зможуть уточнювати (ускладнювати або полегшувати) питання підготовки на основі тактичної обстановки та власного досвіду або досвіду бойових товаришів.

Таким чином, буде підвищено ефективність виконання бойових (службово-бойових) завдань, влучність та точність стрільби на поразку з найменшим використанням боєприпасів в найкоротший строк, а також зменшено психологічний вплив в бар'єрі – прикладка зброї-постріл-ціль.

Також пропонуємо залучати професійних інструкторів із пейнтболу для проведення інструкторських занять з викладачами кафедр вогневої підготовки.

Список літератури:

1. Курс стрільб із стрілецької зброї та озброєння бойових машин Національної гвардії України : Наказ командувача Національної гвардії України № 727 від 28.10.2016 року.
2. Гунченко Ю.О. Метод прискореної підготовки фахівців спецпідрозділів в навчально-тренувальному центрі. *Вісник інженерної академії України*. 2012. № 3–4. С. 55–59.
3. Лавніченко О.В., Черніченко Ю.М., Задирака В.В. Методика вогневої підготовки. Навчально-методичний посібник. Харків : ВІ ВВ МВСУ, 2005.
4. Пістряк П.В., Самсонов Ю.В., Муленко О.О. Вогнева підготовка [Текст] : навч. посіб. Харків : НАНГУ, 2016. 65 с.
5. Спецназ играет в пейнтбол «Warboll.ru». URL: http://warball.ru/?pctr=creative&page=content-omon_warboll (дата звернення: 17.02.2020).
6. Дмитриев В., Данилов В. Спецназовцу на заметку: О проекционном оборудовании, практической стрельбе, пейнтболе и травматическом оружии. *Журнал «Братишка»*. 2012. № 2. С. 12–46.
7. Веленский А. Пейнтбол. Москва : Издательство Феникс, 2006. 160 с.

References:

1. Shooting range from small arms and weapons of the National Guard of Ukraine military vehicles: Order of the Commander of the National Guard of Ukraine № 727 (28 October 2016).
2. Hunchenko, Yu.O. (2012). Metod pryskorenoi pidhotovky fakhivtsiv spetspidrozdiliv v navchalno-treनुvalnomu tsentri [Method of accelerated training of specialists of special units in the training center]. *Bulletin of the Engineering Academy of Ukraine*, no. 3-4, pp. 55–59.
3. Lavnichenko, O.V., Chernichenko, Yu.M., & Zadyraka, V.V. (2005). *Metodyka vohnevoi pidhotovky* [The method of fire training. Educational and methodical manual]. Kharkiv: Military Institute of the Internal Troops of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, pp. 10–28.
4. Pistryak, P.V., Samsonov, Yu.V., & Mulenko, O.O. (2016). *Vohneva pidhotovka [Tekst]: navch. posib.* [Fire training. Educational and methodical manual]. Kharkiv: National Academy of National Guard of Ukraine, p. 65.
5. Spetsnaz igrayet v peyntbol» internet-resurs [Special Forces plays paintball "online resource"]. «Warboll.ru». URL: http://warball.ru/?pctr=creative&page=content-omon_warboll (dostup k resursu 27.10.2013) (accessed: 17.02.2020).
6. Dmitriyev, V., & Danilov, V. (2012). Spetsnazovtsu na zametku: O proyeksionnom oborudovanii, prakticheskoy strel'be, peyntbole i travmaticheskomo оруzhiu [Special Forces Note: On projection equipment, practical shooting, paintball and traumatic weapons]. *Zhurnal «Bratishka»*, no. 2, pp. 12–46.
7. Velenskiy, A. (2006). *Peyntbol* [Paintball]. Moskva: Izdatel'stvo Feniks, 160 p.